

Kronik

Kulturkalender

Kulturkalender, der udkommer som del af *Diamanten*, giver et samlet overblik over sæsonens udstillinger, koncerter, foredrag og arrangementer. Det samme gør den elektroniske kulturkalender, som findes via adressen <www.kb.dk>.

Bøger og bibliotek

Evalueringsrapport af Det Kongelige Biblioteks forskning 1998-2002

Kulturministeriet gennemførte i 2003 en ekstern evaluering af Det Kongelige Biblioteks forskningsvirksomhed. Evalueringspanelet konkluderede bl.a. at bibliotekets forskning er af høj kvalitet - fuldt på niveau med universiteternes forskning, at forskningen er en vigtig forudsætning for kvalificeret drift af et moderne nationalbibliotek samt at institutionen har håndteret den finanslovbestemte nedskæring af forskningen tilfredsstillende, således at de tilbageværende forskningsmiljøer fortsat kan drive forskning af høj kvalitet. Formålet med evalueringen har været at bidrage til grundlaget for Det Kongelige Biblioteks forskningsorganisation og -aktiviteter for perioden 2003-2006, og arbejdet har således bestået i en vurdering af forskningen for perioden 1998-2002, men med vægt på fremadrettede anbefalinger. *Evalueringsrapport af Det Kongelige Biblioteks forskning 1998-2002* findes i sin helhed i en printvenlig version via adressen <www.kb.dk/kb/dept/fko/foa/publ/evalueringsrapporter/>. En trykt udgave kan rekvireres ved Det Kongelige Biblioteks Driftsafdeling, så længe oplag haves.

Langsigtet plan for museer og kulturbevaring

Kulturministeriet har fremlagt plan for en detaljeret udmøntning af 40 millioner kroner, som er afsat på finansloven for 2004 som første del af en langsigtet indsats på museums- og kulturbevaringsområdet. Pengene fordeles med 30 millioner kroner til sikring af den fysiske kulturarv og 10 millioner kroner til indsats for den elektroniske kulturarv. Det Kongelige Bibliotek vil være centralt placeret i projekter både hvad angår fysisk og digital bevaring.

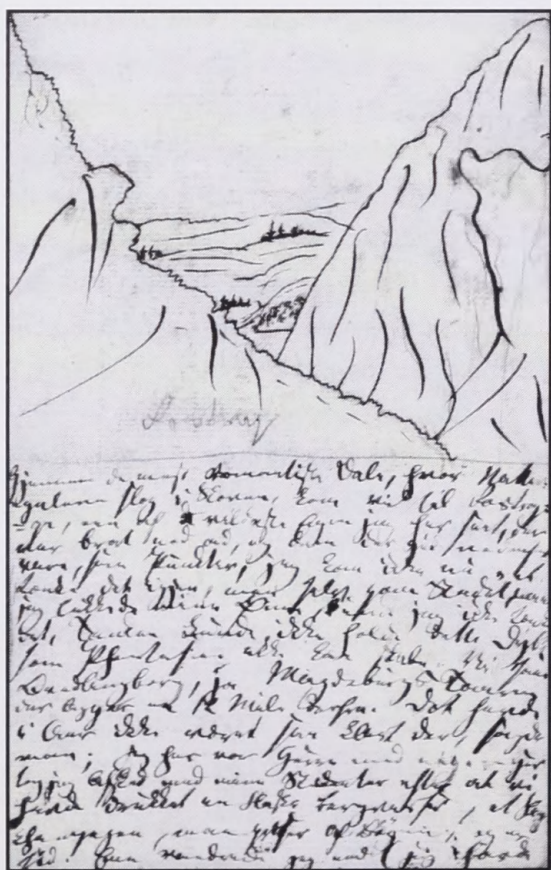
Bevar Bogen – et stort sponsorprojekt

Selvom Det Kongelige Bibliotek gennem årene har udført løbende bevaringsindsats, og selvom regeringen har sat ind med en langsigtet plan for bevaring, vil der stadig være et bevaringsefterslæb på biblioteket på over 500.000 værker af national betydning. Derfor er projektet *Bevar Bogen* søsat som et sponsorprojekt, hvor Det Kongelige Bibliotek for første gang inviterer private, virksomheder og fonde til at hjælpe med at bevare kulturarven. 50 trængende værker fra bibliotekets skatkamre er foreløbigt udvalgt, fotograferet og beskrevet af institutionens fagfolk til projektet. På <www.kb.dk/bevarbogen/> findes detaljerede oplysninger om projektet og et katalog, der bringer fotos og nøje beskrivelser af de 50 meget forskellige værker, som er udvalgt inden for kategorierne håndskrifter, bøger, musikallier, billeder, kort og glober. Hvad der er i vejen, hvad der skal gøres, og hvad det koster, står anført ud for hvert værk. Ved redaktionens slutning var der tegnet 4 sponsorater til over 200.000 kr.

Det Kongelige Bibliotek på nettet

H.C. Andersens dagbøger på nettet

H.C. Andersens dagbøger blev udgivet i årene 1971-77 af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab på G.E.C. Gads Forlag. Et fotografisk genoptryk blev udgivet som paperback i 1995-96. Udgivelsen blev varetaget af nogle få håndskrift- og Andersen-specialister ved Det Kongelige Bibliotek. Det er derfor på én gang naturligt og en stor glæde for Det Kongelige Bibliotek med tak til Gads forlag, der har stillet tryksatsen til rådighed, nu at kunne stille den trykte og længst udsolgte udgave af et hovedværk i H.C. Andersens forfatterskab til rådighed i et elektronisk medium, der både reproducerer den trykte udgave og giver nye muligheder for anvendelsen af dens indhold. Online-udgaven medtager den trykte udgaves 12 bind, 'genoptrykt' som digital

faksimile. Derudover er de 10 egentlige dagbogsbind udgivet som 'tekst', således at der - som noget nyt - er mulighed for at søge på enkeltord og tekststreng. Endvidere giver udgaven mulighed for datosøgning, der gør det let at navigere mellem de tusindvis af optegnelser. Netudgaven gør det f.eks. relativt let at undersøge, hvornår Andersen havde tandpine, hvornår han blev malet og fotograferet, var elendig til mode eller jublende lykkelig - og altså hvad sådanne hændelser og tilstande gav anledning til af formuleringer og refleksioner. I modsætning til den trykte udgave, der blot reproducerer de forholdsvis få tegninger i selve dagbøgerne, er online-udgaven beriget med mere end 250 illustrationer. Disse illustrationer optræder så vidt muligt - og for første gang - i deres naturlige kontekst, altså i sammenhæng med de konkrete dagbogs-optegnelser.

Det Kongelige Biblioteks online-udgivelse af H.C. Andersens dagbøger er led i en længere række af udgivelser og dokumenter til belysning af H.C. Andersens liv og virke i anledning af hans 200-års dag i 2005. Dette arbejde, der er koordineret med tilsvarende initiativer i H.C. Andersens Hus i Odense og H.C. Andersen Centret ved Syddansk Universitet, har kun været muligt takket være økonomisk støtte fra HCA2005 Fonden. Udgaven kan ses på adressen <www.kb.dk/elib/mss/hcadag/>.

Side af H.C. Andersens dagbog fra 1831 med indførsler fra 27. og 28. maj da han besøgte Magdeburg og omegn. Tegningen er fra en tur til Rostrap og digteren beskriver motivet med ordene: "Gjennem de mest romantiske Dale, hvor Nattergalene slog i Skoven, kom vi til Rostrappe, én af de vildeste Egne jeg har set."

H.C. Andersens eventyrmanuskripter på Det Kongelige Bibliotek nu på nettet

H.C. Andersens 199 års fødselsdag markeres af Det Kongelige Bibliotek ved online-udgivelsen af en lang række af de originale manuskripter til digterens eventyr. De 88 manuskripter på i alt ca. 600 sider udgør omkring halvdelen af bibliotekets bestand af eventyrmanuskripter. Det drejer sig om kladder, udkast, koncepter og renskrifter til i alt 61 forskellige eventyr, der giver et enestående indblik i H.C. Andersens arbejde med at udfolde den idé, der ligger til grund for det enkelte eventyr, og finde den sproglige form, der tjener den bedst. Netudgivelsen indeholder i første omgang samtlige manuskripter til og med 'Nye Eventyr og Historier' fra 1860 og viser altså forarbejder m.v. til så kendte eventyr som bl.a. 'Lille Claus og store Claus', 'Prindsessen paa Ærten', 'Det er ganske vist' og 'Hun duede ikke'. Manuskripterne, der findes på adressen <www.kb.dk/elib/mss/hcaeventyr/> er forsynet med et introducerende essay af Jesper Gehlert Nielsen og Klaus P. Mortensen. Udgivelsen har modtaget økonomisk støtte fra *HCA2005 Fonden*.

Frederik V's Atlas på nettet

Frederik V's atlas er scannet, og hermed er værket i kraft af en digital faksimileversion, dvs. en layoutmæssig kopi af originalen, gjort tilgængelig på adressen <www.kb.dk/kb/dept/nbo/kob/Fr5Atlas/forside.htm XXX>. Frederik V's atlas blev oprindeligt til under Frederik V (1746-1766) ved, at kort og prospekter i kongens eje, det være sig kobberstik såvel som håndtegninger, blev indbundet i 55 pragtbind i folioformat. Atlaset, der i alt omfatter 3.535 blade, er et af Kortsamlingens klenodier, og værket eksisterer fysisk kun i dette ene eksemplar. Indholdet er, som det blev brugt dengang, ordnet efter lokaliteter: himmel og stjerner-

kort, verdenskort, verdensdelene, lande m.m. Der er f.eks. 4 bind, som udelukkende handler om danske forhold. De sidste 3 bind består af stik og tegninger med meget varierende indhold. Alle interesserede har nu mulighed for at blade i den digitale udgave af værket, som i kraft af en zoomfunktion kan vise kortudsnit i forstørret version.

Den danske Rimkrønike online

Den første bog, der blev trykt på dansk, var *Den danske Rimkrønike*, en samling digte om de danske konger helt fra den ældste sagnkonge Dan og frem til Christian I. Den blev trykt i 1495 i København af den hollandske bogtrykker Gotfred af Ghemen. *Den danske Rimkrønike* er nu tilgængelig i sin helhed i digital faksimile, dvs. som en grafisk kopi af originaludgaven, på adressen <base.kb.dk/manus_pub/cv/manus/ManusIntro.xsql?nnoc=manus_pub&p_ManusId=217&p_Lang=main>

Korthistorisk Selskab er stiftet

Korthistorisk Selskab afholdt stiftende møde 22. marts 2004. Foreningen er opstået på baggrund af, at en personkreds af kortinteresserede fandt sammen i forbindelse med etablering af udstillingen *Danmark på Verdenskortet*, der i 2003 blev vist på Det Kongelige Bibliotek. Korthistorisk Selskab har til formål dels at udbrede kendskabet til de gamle historiske kort, dels skabe et forum, hvor kortsamlere kan mødes og udveksle erfaringer. Lignende selskaber findes i mange lande, mens IMCOS – The International Map Collectors' Society – er navnet på den verdensomspændende organisation for kortelskere. Ved henvendelse til Det Kongelige Biblioteks Kortsamling kan interesserede få flere oplysninger om det nystiftede Korthistorisk Selskab, der fremover vil holde møder i vinterhalvåret.

Georg Philipp Telemanns kantate til Frederik V nu online

Kantaten *De Danske, Norske og Tydske Undersaatters Glæde* har tekst af præsten i Vor Frue Kirke i Odense Salomon von Haven, og den blev bestilt af latinskolen i Altona i anledning af Frederik Vs fødselsdag 31. marts 1757. Værket består af tre dele på henholdsvis dansk, tysk og latin og hylder både kongens økonomiske tilskud til skolen og hans to dronninger. Især det latinske afsnit indeholder bønner for kongen, hans land og familie. Kantaten blev trykt som klaverudtog i Hamburg i 1757, og det er den version, der nu kan ses på adressen <img.kb.dk/ma/div/telemann-undersaat.pdf>.

Tilføjelser til basen med dansk teatermusik online

Flere samlinger er nu blevet indlemmet i basen med teatermusik, der findes via adressen <www.kb.dk/elib/noder/teatermusik/info.htm>. Det drejer sig om *Musikalsk Anthologie*, der udkom i fire årgange i midten af 1850'erne, udgivet af forlæggeren Immanuel Rée. Derudover kan man også se *Traditionel Musik til Ludvig Holbergs Komedier*, der blev samlet af komponisten Axel Grandjean til den flotte jubeludgave af Holbergs dramatiske værker, udgivet 1883-88 i anledning af hans 200 års dag. Endelig er to samlinger fra F.L.Ae. Kunzen lagt ind, nemlig *Polyhymnia. Et periodisk Værk*. Hft. 1-4, 1805-06 og *Polyhimnia. Udtog af Operaerne*. Hft. 1-2, 1814-16.

Dansk kammermusik trykt før 1900 er nu online

Musik- og Teaterafdelingen har indledt et større digitaliseringsprojekt med dansk kammermusik. Skanningerne sker på

grundlag af en systematisk gennemgang af Musik- og Teaterafdelingens samlinger af trykte noder, og man kan søge på komponist, titelord og instrument(er), herunder almindelige besætningsbetegnelser som f.eks. strygekvartet. Basens indhold er hovedsagelig links til skannede trykte noder i pdf-format, og på nuværende tidspunkt omfatter basen ca. 70 værker, men forventes at vokse løbende. Indgang til søgebasen findes på <www.kb.dk/elib/noder/dankam/info.htm>, mens et samlet index fås på adressen <base.kb.dk/pls/mus_web/node_vis.ProjektOversigt?p_projekt_id=DANKAM>.

Teksterne til sommerrevyer er katalogiseret

Samlingen på ca. 50 revytekster består dels af originalteksterne til de københavnske sommerrevyer, som blev opført på Nørrebros Teater, dels af teksterne til en række andre københavnske revyer opført på forskellige af hovedstadens morskabsteatre. Teksterne kan bestilles i REX, Det Kongelige Biblioteks online katalog, dog kan materialerne udelukkende benyttes på Det Kongelige Biblioteks læsesale. Teksterne supplerer de trykte klavernoder til revyerne, hvoraf mange er online tilgængelige.

Online node - Sperontes: *Singende Muse an der Pleisse*

Den tyske jurist Johann Sigismund Scholze udgav under pseudonymet „Sperontes“ i midten af 1700-tallet visesamlingen *Singende Muse an der Pleisse*. De omtrent 250 versformede viser udkom i fire bind i Leipzig fra 1736 til 1745 med flere nye oplag indtil 1751. Nu bringes de tre første bind online. Viseteksterne beskriver borgerlige dyder og glæder, kærlighed og venskab samt landlivet, årstiderne og kortspil. Melodierne er lånt og bearbejdet fra

samtidige kilder, og tonesproget er præget af tidens dansesatser som menuet, polonaise og march. Se noden på adressen <www.kb.dk/elib/noder/pre1800/>.

Frederik Schybergs og Jens Kistrup arkiver kan søges på nettet

Udklipssamlinger med samtlige Frederik Schybergs og Jens Kistrups avisartikler, - anmeldelser, og -essays er katalogiseret og hermed søgbare i Det Kongelige Biblioteks online katalog, REX. Fr. Schybergs udklipssamling, der omfatter 5 kartotekskasser, indeholder samtlige teateranmeldelser, - artikler og -essays af teaterkritikeren Frederik Schyberg, publiceret mellem 1935 og 1950. Jens Kistrups udklipssamling, der omfatter 41 kartotekskasser, indeholder samtlige teateranmeldelser, -artikler og -essays af teaterkritikeren Jens Kistrup, publiceret mellem 1946 og 2000. Dertil kommer 6 kartotekskasser med Kistrups korrespondance mellem 1953 og 1962 i hans egenskab af kronikredaktør ved *Berlingske Tidende*.

Anselm, Malachias, Bernhard & Basilius – nu på nettet

Det 12. århundrede blev intellektuelt en fornyelsens tid i europæisk middelalder. Om tre af periodens betydeligste skikkelser fra første halvdel af århundredet kan man læse i to latinske håndskrifter fra dets slutning, som nu er gjort tilgængelige på internettet. Hovedteksten i det ene håndskrift, er Eadmers latinske biografi over hans lærer Anselm (ca. 1033-1109), ærkebiskop af Canterbury og banebrydende som teologisk tænker. Håndskriftet indeholder desuden en biografi over en af Irlands store profiler, Malachias, der efter en tid som ærkebiskop af Armagh nedlagde sit høje hverv for at blive munk i Clairvaux, hvor han døde i

1148. Malachias' biografi er skrevet af hans ven Bernhard af Clairvaux (1090-1153). Bernhard selv, den store reformator af europæisk klostervæsen og en af periodens mest indflydelsesrige personer, er biograferet i det andet håndskrift. De to håndskrifter er fremstillet omkring år 1200, snarere før end efter århundredeskiftet. De er i form, skrift og udsmykning så nært beslægtede, at de må antages at være lavet i samme scriptorium. De har begge tilhørt biblioteket i Gottorp, hvis rige samling af håndskrifter blev overført til København i 1735. Fra Gottorp kommer også et håndskrift, der er fremstillet i det 11. århundrede. Det rummer et par mindre græske tekster om askese, der tilskrives kirkefaderen Basilius den Store (ca. 330-379), som selv står frem som den centrale figur på det ikonagtige bogmaleri, der pryder håndskriftets første side. Håndskrifterne findes i digital form via adressen <www.kb.dk/elib/mss/index.htm>.

Klassikerhåndskrifter fra tre renæssancer

På nettet kan man allerede studere en lang række klassiske tekster, som de er overleveret i Det Kongelige Biblioteks middelalderlige håndskrifter; det gælder centrale værker af bl.a. Vergil og Sallust, Cicero og Ovid. Håndskriftafdelingen har nu publiceret digitale faksimiler af yderligere tre latinske klassikerhåndskrifter. Det ene er kopieret i 800-tallet, det andet i 1100-tallet og det tredje i 1400-tallet. De er i skrift og indhold karakteristiske for hver deres periode og repræsenterer således de tre store renæssancer i europæisk kulturhistorie: den karolingiske, det 12. århundredes og den klassiske renæssance i Italien. En samlet oversigt over Håndskriftafdelingens digitale faksimiler af latinske klassikerhåndskrifter præsenteres på <www.kb.dk/elib/mss/mssintro.htm>, mens en oversigt over alle afdelingens digitale

faksimiler findes på adressen <www.kb.dk/elib/mss/index2.htm>.

Tilvækst i registrering af Udenlandske Ældre Samling på nettet

Udenlandske Ældre Samling omfatter udenlandske bøger og tidsskrifter trykt fra ca. 1450 til 1949. Katalogen, der registrerer samlingen, består af 159 systematiske protokoller fordelt på 266 bind og 530.000 håndskrevne katalogkort, forventes at resultere i ca. 400.000 bibliografiske online søgbare registreringer.

Retrokonverteringsprojektet startede september 2001, og der er nu i alt 118.000 katalogiseringer søgbare i REX, bibliotekets online katalog.

Foredrag

Nye synsvinkler på det 20. århundredes danske litteratur

Litteraturforsker og professor Anne-Marie Mai modtog i efteråret 2003 G.E.C. Gads og Det Kongelige Biblioteks forskningsformidlingspris, H.O. Lange-prisen. Mai fik bl.a. prisen for sin indsats som redaktør af 4. udgave af *Danske digtere i det 20. århundrede*. Ved foredraget 15. april fortalte Anne-Marie Mai om nogle af ideerne bag værket og gav eksempler på nye læsninger i den store mosaik, som udgør det 20. århundredes danske litteratur.

Anne-Marie Mai. Modtager af H.O. Lange-Prisen 2003. (Det Kgl. Bibliotek).

Fortællinger om Indien

Indien har 14 sprog og over 100 dialekter, som hver især tales af flere mennesker end der bor i Danmark. Kan man så tale om en særlig indisk litteratur? Det spørgsmål var udgangspunktet for litteraturanmelder Thomas Harders foredrag om indisk litteratur, som blev afholdt 20. april i Blixen-salen.

Besættelsen og erhvervslivet

Foredragsrækken *Besættelsen og erhvervslivet* beskæftigede sig med et af de hidtil mindre belyste kapitler i dansk besættelsestidshistorie, idet fem forskere koncentrerede sig om at analysere vilkårene i krigsårene i forhold til en række samfundsmæssigt betydningsfulde sektorer inden for dansk erhvervsliv. Steen Andersen, Copenhagen Business School, indledte foredragsrækken 14. april med et indlæg med overskriften *Danske entreprenører mellem tysk og Allieret krigsindsats*. Her blev det bl.a. belyst hvordan besættelsen af Danmark betød svære valg for danske entreprenørvirksomheder. Igangværende byggeprojekter blev afbrudt, og danske entreprenører blev afskåret fra projekter uden for Europa. Tilbage var de mange tyske byggerier, der skød frem i takt med Tysklands erobringer. Det var byggerier, der ofte havde direkte forbindelse til den tyske krigsindsats, og som skulle forme Hitlers nye Europa. Imens kunne danske entreprenører, der befandt sig i afdelinger uden for Europa, indlede samarbejde med de allierede styrker. Ved at udføre bygningsopgaver med den britiske hærs ingeniører kom de til at yde et væsentligt bidrag til de allieredes sejr.

Onsdag 28. april blev der sat fokus på *Fiskeriet under besættelsen 1940-1945*, hvor Niels Wium Olesen, Aarhus Universitet, diskuterede fiskeriets økonomiske udvikling, fiskeeksportens betydning for den tyske krigsøkonomi og den politiske forståelse af situationen set fra København, Berlin og London.

Dansk landbrug har altid haft stor betydning for det danske samfund, og derfor spillede det også en væsentlig rolle under den tyske besættelse af Danmark. De spørgsmål, som landbruget blev konfronteret med under 2. verdenskrig, er

dog aldrig blevet undersøgt sammenhængende. Derfor har det længe været uklart, hvordan landbruget håndterede besættelsestidens særlige omstændigheder. Mogens R. Nissen fra Syddansk Universitet forsker i landbrugets forhold under besættelsen og gav 5. maj i sit foredrag *Landbruget under besættelsen 1940-1945* svar på nogle af de uafklarede spørgsmål. Ved at diskutere sagen fra dens mange vinkler kom han ind på landbrugets forhold til flere forskellige grupper i samfundet. Foredraget handlede derfor både om konsekvenserne for landbruget og om de interesser, som den danske regering, det danske erhvervsliv og forbrugerne i Danmark havde i landbrugsproduktionen.

1930'ernes krise medførte lige så store ændringer i den danske økonomi, som besættelsen senere gav anledning til. Derfor blev de økonomiske instrumenter fra 1930'erne afgørende for, hvordan den danske industri og den danske stat samarbejdede med tyskerne under krigen. Man havde ved besættelsens start allerede otte års erfaring med økonomisk samarbejdspolitik med Tyskland. Derfor kan samarbejdet under krigen ikke forstås, uden at man ser på industriens forhold i årene op til krigen. Søren Toft, Aalborg Universitet, kobede i sit foredrag 19. maj *Dansk industri og den økonomiske samarbejdspolitik under krise og krig* forholdene i dansk industri i 1930'erne med besættelsestiden i 1940'erne.

Joachim Lund, Copenhagen Business School, afsluttede forårets foredragsrække 26. maj med foredraget *Industriens Mænd: Netværk og overlevelse i krigstid*. Her skildrede Joachim Lund de faktorer, som var med til at hjælpe Danmarks industri gennem krig og besættelse – nemlig kombinationen af samarbejde mellem stat og erhvervsliv, de personlige netværk samt det

forhold, at danske institutioner fik lov at fortsætte i deres hidtidige struktur.

Det store bogtyveri

Et af de største tyverier af kulturgenstande i Danmark blev opklaret i vinteren 2003.

Inden da var der gået mere end 25 år, hvor hverken politi eller Det Kongelige Bibliotek havde spor at gå efter. Sagen var så gådefuld, at ingen havde fantasi til at forestille sig, at startskuddet til opklaringen ville bestå af en simpel opringning fra auktionshuset Christies i London. Ved et foredrag onsdag 2. juni i Dronningesalen berettede Det Kongelige Biblioteks direktør Erland Kolding Nielsen om Danmarkshistorien største bogtyveri.

Direktør ved Det Kongelige Bibliotek, Erland Kolding Nielsen. (Det Kongelige Bibliotek).

Indiske dage

Bombay – farver, dans og drama

Med Mani Ratnams film *Bombay* fra 1995 blev hele Bollywood-traditionens udbud af fantastiske dansescener, iørefaldende musik

og smukke, farvestrålende billeder serveret onsdag 21. april i Den Sorte Diamant. Inden forevisningen blev filmen introduceret af Helle Ryslinge, der har skrevet og introduceret en række danske film.

En aften om indisk musik

Hvad er en raga? Hvordan spiller man på tabla – trommerne, som også har fundet vej til den vestlige jazz- og rockscene. Hvordan lyder strengeinstrumenterne sitar og sarod? Dette kunne man få svar på 22. april, der var helliget klassisk indisk musik. Sarodspilleren Morten Grunnet er en af Danmarks eksperter i indisk musik. Sammen med tabla-spilleren Frank Juul introducerede han nogle af den klassiske indiske musiks instrumenter og gav en smagsprøve på dem ved en afsluttende koncert. Arrangementet var støttet af *Sonning-Fonden*.

Udstillinger

Skatte i Det Kongelige Bibliotek – nye skatte

I efteråret 2003 åbnede Det Kongelige Bibliotek udstillingen *Skatte i Det Kongelige Bibliotek*. Undervejs har biblioteket benyttet lejligheden til at foretage store udskiftninger af de udstillede genstande. Men udstillingens karakter af skatkammer er ikke berørt. Der vises det bedste fra bibliotekets samlinger, og de mangfoldige skatte afspejler Danmarks nære kontakter til Europa og resten af verden helt siden middelalderen – kontakter af kulturel, politisk og kolonialistisk art. Nu vises f.eks. den trykte førsteudgave af Saxos Danmarkskrønike, trykt i Paris i 1514, Carsten Niebuhrs Arabiensbeskrivelse fra 1772 (udgivet på dansk i efteråret 2003), Martin Andersen Nexøs manuskript til Pelle Erobreren og Poul Ruders' opera Tjenerindens Fortælling. Af

udenlandsk oprindelse vises bl.a. en hebraisk bønnebog fra 1531, et arabisk kort over Verden fra 1622 – købt af Carsten Niebuhr under hans Arabiensrejse 1761-1767, samt en række kuverter udsmykket af den franske maler Henri Matisse. *Skatte i Det Kongelige Bibliotek* fortsætter året ud.

I tilknytning til den fysiske udstilling er der udarbejdet en omfattende digital udstilling, som nu også er tilgængelig i en engelsk version. Webudstillingen findes på adressen <www.kb.dk/elib/mss/skatte/>.

Danske bogbindere

Den digitale udstilling *Danske Bogbind i Det Kongelige Bibliotek* er blevet udvidet med nyt materiale om bogbindere. Det drejer sig dels om et oversigtsværk over danske bogbindere, forfattet af Leif Iwersen og Mikael Kristensen, som er gjort tilgængeligt som digital faksimile, dels om en række korte biografier udarbejdet af Mikael Kristensen. Det er tanken, at flere biografier vil blive tilføjet løbende. Se udstillingen på <www.kb.dk/elib/bhs/bogbind/>.

Bogbind – arbejder på papir

Fra 31. marts til 15. maj 2004 viste Det Kongelige Bibliotek en udstilling af moderne bogbind, udført af to af bibliotekets egne bogbindere, Ernst Rasmussen og Hanna Munch Christensen. I bogbinderfaget går funktionaliteten hånd i hånd med den kunstneriske formgivning, og bogbinderen står ofte for den samlede udformning af værket som både håndværker og kunstner. Ernst Rasmussens arbejder på papir og lærred gav på udstillingen også eksempler på, at bogbind kan være bemalet kunst.

Erik Ortvad

Museet for Dansk Bladtegning udstillede indtil 29. maj 2004 maleren og grafikerens

Erik Ortvads (f. 1917) kunst. Den autodidakte kunstner arbejdede i hele Europa under synonymet Enrico og opnåede megen anerkendelse for sin skarpe samfundskritik, sit vid og sin enkle, personlige streg. Erik Ortvad debuterede som 18 årig på Kunstnernes Efterårsudstilling i 1935 og har siden udstillet med stor hyppighed. Som bladtegner blev "Ugens Ortvad" et begreb i årene 1973-74 i dagbladet *Politiken*.

Wahlverwandschaften – vekselvirkninger mellem dansk og tysk musikkultur

Tyskland var gennem flere århundreder et af de europæiske kulturcentre. Det gjaldt ikke mindst på det musikalske område og førte til en kulturel udveksling, som i høj grad var med til at præge og udvikle musiklivet i Danmark. Det Kongelige Bibliotek og Danmarks Pædagogiske Bibliotek i samarbejde med Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek i Göttingen arrangerede en stor udstilling i Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliotheks historiske udstillingssal i Paulinerkirche i Göttingen. Det Kongelige Biblioteks direktør, Erland Kolding Nielsen og afdelingsleder ved Det Kongelige Biblioteks Musik- og Teaterafdeling, Niels Krabbe, talte ved åbningen 9. maj. Udstillingen, som satte fokus på forholdet mellem dansk og tysk musik i perioden 1760 til 1914, blev vist indtil 4. juni.

Italo Calvino: Synlighedens betydning

Painting with Words, Writing with Pictures

Udstillingen *Synlighedens betydning* fokuserer på den "litterære synlighed" i værker af den italienske forfatter Italo Calvino (1922-1985) og udstillingen dokumenterer Calvinos interesser inden for billedkunst, film og foto, grafik, emblemer, kartografi, tegneserie mm. Derudover

fremvises forsidebillederne. Udstillingen, der vises fra 26. maj til 14. august, iscenesætter det særlige billedunivers som Calvinos værker er indskrevet i og interagerer med. 26.-28. maj blev der i tilslutning til *Synlighedens betydning* afholdt en konference med vægt på den intertekstuelle relation mellem billeder og ord hos Calvino.

Udstillinger i Oktagonen

Indtil 10. april blev der vist en lille udstilling med fotografier fra fjernsynets barndom i Danmark i 1950'erne, optaget af fotografen Mogens Kruse.

Kronprins Frederiks og Mary Donaldsons bryllup 14. maj blev fra 14. april markeret med en udstilling om kongelige bryllupper.

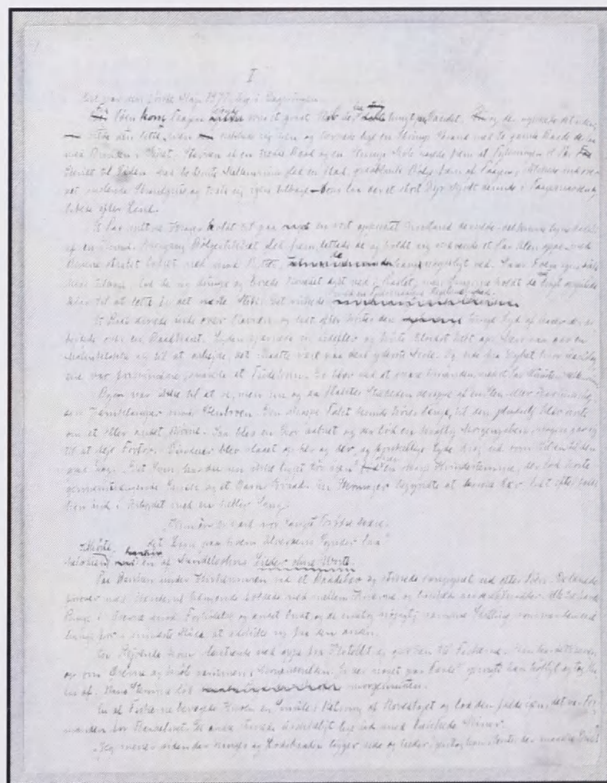
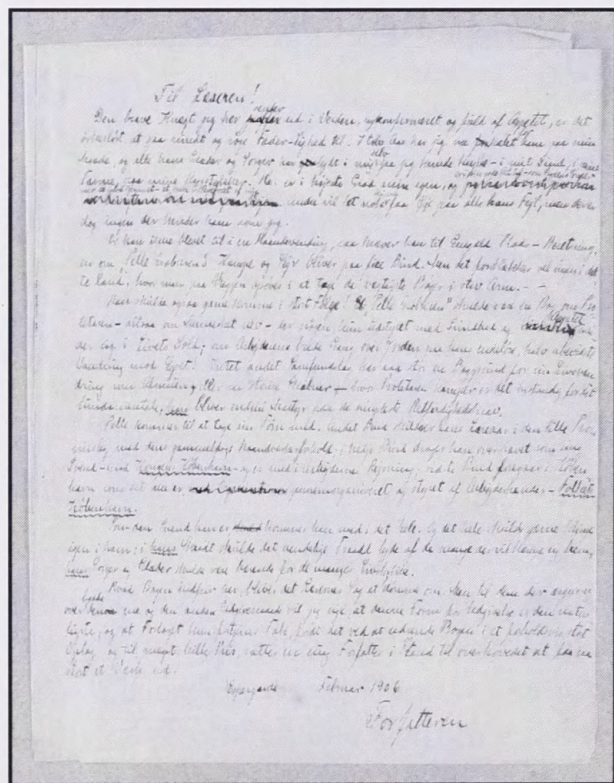
Eksterne udstillinger

Håndskriftafdelingen har til udstillingen

Byzantium: Faith and Power (1261–1557), der i perioden 23. marts - 4. juli 2004 afholdes på The Metropolitan Museum of Art i New York udlånt håndskriftet GKS 1612. Håndskriftet, der er fremstillet i anden halvdel af 1400-tallet, er en del af en rigt illumineret tidebog.

Afdelingen for Hovedsamlinger og Dokumentlevering har udlånt bøger til følgende eksterne udstillinger:

- Museet på Sønderbog Slot, *Skærbæk-tæpper*, 23.01. - 18.04.2004.
- Tøjhusmuseet, *Maskingeværets Kulturhistorie*, 27.2.2004 - 19.2.2005 &
- Skovgaard Museet, Viborg, *Reformationsudstillingen*, 28.02 - 25.04.2004.

Fra webudstillingen Skatte i Det Kongelige Bibliotek: Forord til laseren og side 1 af Martin Andersen Nexø's (1869-1954) store roman *Pelle Erobreren*, som udkom i årene 1906-1910).

Musikarrangementer

Copenhagen Classic, Collegium Musicums blæsersolister og Elisabeth Westenholz

I den blå time – lørdage fra 17.05 og frem til 19 blev der afholdt en koncertserie med kammermusik med stort K. Strygesekstetten Copenhagen Classic og Collegium Musicums fem blæsersolister udgjorde de faste kammerensembler ved alle tre koncerter (28.2, 20.3 og 24.4). Ved koncerten 24. april medvirkede desuden bassisten Michael Dabelsteen og pianisten Elisabeth Westenholz.

Bengalsk fløjte og tabla

Den bengalske bambusfløjte, bansurien, er enkel af bygning, men den sande musiker kan fremtrylle forfinede og meget stemningsmættede klange med den. Dette blev demonstreret i Dronningesalen 19. april, da bansuri-mesteren Ronu Majumdar, født og uddannet i Bengalen, gæstede København med et program af ragaer. Ved koncerten spillede Ronu sammen med tabla-spilleren Abhijit Banerjee, som han danner fast duo med. De to indiske musikere blev akkompagneret af Wiebke Abel på tanpura. Koncerten var støttet af *Sonning-Fonden*.

DR kunstner 2004: Sopranen Sine Bundgaard

Sine Bundgaards stemme er lys og let og kan svinge sig op på de højeste toner uden besvær, for sangerinden er det man i musikkens verden kalder koleratursopran. Men ud over de høje toner mestrer Sine Bundgaard også liedsangen. Sine Bundgaards professionelle liv har hovedsagelig udfoldet sig i udlandet, især i Frankrig. Først med udnævnelsen til Årets DR Kunstner 2004 har det danske musikliv fået chancen for at opleve hende. Men den

franske forbindelse fornægter sig ikke. Ved koncerten i Dronningesalen tirsdag 27. april optrådte hun bl.a. med sange af Debussy, Duparc og Poulenc samt uddrag fra Berlioz' stemningsmættede *Les nuits d'été*.

Tina Kiberg, Marianne Rørholm og Johnny van Hal

Anden koncert i serien *Lieder i Diamanten* bød 1. maj på tre af sæsonens store stemmer fra Det Kongelige Teater - Tina Kiberg, Marianne Rørholm og Johnny van Hal. De tre havde sammensat et program med de tyske og nordiske lieder og romancer, som de allerhelst vil synge, når de ikke er optaget af den store operadramatik. Komponistnavnene denne aften var Brahms, Mahler, Richard Strauss, Nystroem, Sjögren, Grieg og Heise. Ved flyglet: Friedrich Gürtler.

Det ny tonefilmsorkester – 180 års dansk musik

Det ny Tonefilmsorkester gav koncert i Dronningesalen 4. maj med musik af Sven Gyldmark og Bent Fabricius-Bjerre, to komponister, som begge har sat betydelige fingeraftryk på dansk filmmusik. Det ny Tonefilmsorkester har spredt højt humør med deres livsglade musik siden 1998. Orkestret tilstræber en autentisk klang, som hensætter publikum til forgangne tider og sender publikum hjem med brede smil om munden. Ensemblet består af 30 musikere, der giver alt, hvad de har i et orkester med refrænsangere, kor, strygere, træ- og messingblæsere samt rytmegruppe.

Ind i klangen - ATHELAS Sinfonietta Copenhagen

Hvis den ny musik har en stjernehimmel, er flere italienske komponister påtrængende aktuelle. ATHELAS valgte at præsentere tre af dem ved koncerten i Dronningesalen

lørdag 15. maj: Luciano Berio, Salvatore Sciarrino og Luca Francesconi. Klangmesteren Sciarrinos klassiker *Introduzione all'oscuro* fik sin danske førsteopførelse - omkranset af to værker af Francesconi; det ene for ensemble med akkordeon og skrevet som en hyldest til Luciano Berio. Og Luciano Berio, der døde sidste år, var repræsenteret med *Sequenza XIII* for akkordeon. Koncerten blev afrundet med Niels Rosing-Schows ... *sous les râles du vent d'Est*.

5 & 5 spiller kammermusik

Tirsdag 18. maj var der koncert med Radiosymfoniorkesterets Blæserkvintet. På programmet denne aften stod bl.a. Carl Nielsen *Lille suite for strygere*, Mozart's

Fløjtekvartet i D-dur samt Crusell's *Divertimento* for obo og strygere.

Helene Gjerris, Åsa Bäverstam og Johan Reuter synger bl.a. Schubert, Mahler og Ravel

Ligesom ved de to foregående koncerter i serien *Lieder i Diamanten* er det lysten, der driver værket – og ikke mindst programlægningen for sangerne Johan Reuter, Helene Gjerris og Åsa Bäverstam. De vil denne aften præsentere lieder og sange af komponister som Schubert, Lachner, Spohr, Mahler og Ravel. Desuden medvirker Lee Morgan fra Det Kongelige Kapel på klarinet. Ved Flyglet: Friedrich Gürtler. Koncerten finder sted tirsdag 28. september i Dronningesalen.

Erhvervelser

Håndskriftafdelingen

- Håndskriftafdelingen modtog i 1989 og 1992 et omfattende materiale efter forfatteren R. Broby-Johansen, der døde i 1987. Flere år senere kom endnu et arkiv for dagen, der gennem mange år havde været deponeret hos Dansk Skoletjeneste. Arbejdet med at ordne og registrere det supplerende arkiv er nu afsluttet, og der vil blive udarbejdet en detaljeret oversigt over indholdet af de i alt 411 kassetter. Supplementet er det største personarkiv, der er modtaget i nyere tid. Arkivet indeholder kildemateriale til belysning af næsten samtlige facetter af Broby-Johansens vidtspændende forfatterskab og kulturpolitiske virke, herunder ikke mindst en lang række hidtil ukendte dokumenter fra 1920'erne og 30'erne, hvor Broby-Johansen spillede en af hovedrollerne i de politiske slagsmål og var særdeles aktiv i formuleringen og gennemførelsen af kulturelle nybrud. Og samtidig lagde han med sine kultur- og kunsthistoriske indsamlinger og studier grunden til den mere folkelige del af sit forfatterskab, der tog sin begyndelse med *Hverdagskunst - Verdenskunst* fra 1942.
- Håndskriftafdelingen har ligeledes erhvervet en række manuskripter og breve af Sophus Claussen, herunder et meget interessant brev til Herman Bang fra 1896 og et brev, til 'de Herrer Studenter'.

Baggrunden for dette brev var Studentersamfundets opførelse på Folketeatret maj 1898 af Claussens skuespil *Arbejdersken*, instrueret af Herman Bang, der blev en dundrende fiasko. Brevet er stilet til de 70 studenter, der medvirkede i masseoptrinene. Stykket blev genopført på Arbejdernes Teater 5.1.1926 med Bertel Budtz Müller som instruktør.

- H.D. Schepelern: Efterladte papirer.
- Villy Karlsson: Dagbog fra en rejse til og i Sovjetunionen i 1991.
- Iben Melbye: Manuskripter til romaner og ungdomsbøger.
- Lis Byrdal: 2 dagbøger 1923 - 1932 samt 1 notesbog vedr. 'middage'.
- Tage Mortensen: Radiointerview med komponisten Jens Bjerre fra 1970'erne.
- Peter Huss: Breve og manuskripter.
- Bogbindssamlingen er blevet suppleret med en samling af 14 prøvebind fra bogbinderfirmaet Ahrenkiel og Olsen. Samlingen stammer fra 1924, det år firmaet blev oprettet.
- Kaj Bierrings: Dagbøger 1924-56 samt breve og tryksager.
- Brevveksling mellem stud.theol. Frederik Tønnesen (1875-1933) og lærerinde Anne Marie Jørgensen (1875-1951) fra årene 1899-1904.
- Sophie Dorothea Thalbitzer: "Dagbog skreven i Aaret 1810 paa en Rejse fra Kjøbenhavn over Hamborg til Berlin og derfra over Dresden, Bassel, Hannover og hjem igen.". Afskrift.

- Joseph Davidsohn, økonom: 1894-1943: Efterladte papirer.
- Hans Bjerregaard, forfatter: Manuskripter og optegnelser.

Musik- og Teaterafdelingen

- Musik- og Teaterafdelingen har erhvervet originalmanuskriptet til Carl Niensens *Kantate ved Universitetets Aarsfest*. Biblioteket har hidtil haft flere skitser til værket samt en afskrift af partituret. I det nye manuskript er partituret blandt andre i Carl Niensens og Henrik Knudsens hånd med bidrag til instrumentationen fra flere andre sider. Kantaten blev skrevet i august 1908 til tekst af forfatteren Niels Møller, og den blev uropført ved årsfesten på Københavns Universitet 29.10.1908. Manuskriptet er således en meget vigtig kilde i forbindelse med udgivelse af kantaten i Carl Nielsen Udgiven.
- Dramatisk Bibliotek har fra den amerikanske oversætter af Bournonvilles memoirer *Mit Theaterliv*, Patricia McAndrew og ballethistorikerne George Dorris og Jack Anderson modtaget en gave bestående af en næsten komplet samling af de originale trykte balletlibretti til August Bournonvilles knap halvtreds balletter udgivet i København mellem 1829 og 1877. Flere af disse balletlibretti foreligger i flere udgaver, i de tilfælde hvor balletterne er blevet genopsat af Bournonville selv i reviderede versioner. Samtlige balletlibretti kan benyttes på Det Kongelige

Biblioteks sikrede læsesale.

- Den tyske musikforsker Johann Nicolaus Forkels (1749-1818) tobindsværk *Allgemeine Geschichte der Musik*, der udkom i Leipzig 1788-1801, er et pionerarbejde inden for musikvidenskaben. Det Kongelige Bibliotek har længe ejet dette værk, men har nu erhvervet et eksemplar, der har tilhørt embedsmanden og musikeren Peter Grønland (1761-1825), som bl.a. var lærer for den unge Weyse. Eksemplaret er særlig interessant, fordi Grønland i margenen har foretaget talrige tilskrifter i form af faglige kommentarer samt krydshenvisninger og henvisninger til andre værker. I 1835 modtog Det Kongelige Bibliotek en samling musikaler fra Grønlands bo, og efter Weyses død indgik resten sammen med Weyses samlinger. Det er således glædeligt, at Forkels musikhistorie nu også er en del af biblioteket.
- Komponisten Jens Bjerres skitsebøger i 2 bind fra 1956-67 med udkast til forskellige kompositioner.
- En kopi af Leif Kaysers *Duo per flauto e violino* med to interessante postkort til fløjtenisten Hans Wanner med tilføjelser til kompositionen og ikke mindst opførelsesanvisninger.
- Emil Reesens manuskript til „Sikken voldsom Trængsel“. En Jule-Ouverture, dateret 1941.
- Det værk, Fuzzy komponerede til åbningen af Musik i Skåret i 2001: *Klar!!Parat!!Apparat!*, et værk for oplæser, kor og electronics til tekst af Peter Laugesen.

Det elektroniske nyhedsbrev Aktuelt fra Musik- og Teaterafdelingen, som findes via adressen <www.kb.dk>, giver løbende information om nyethvervede noder, musikbøger og teaterbøger i afdelingen.

Kort og Billedafdelingen. Billedsamlingen

- Billedsamlingen har fået overdraget billeder af familien Høeberg og dennes omgangskreds af musikere og sangere.

Kort og Billedafdelingen. Kortsamlingen

- Kort – og Billedafdelingen på Det Kongelige Bibliotek har erhvervet omkring 500.000 luftfotografier optaget i perioden 1965 til 1992. Luftfotografierne foreligger udelukkende som originalnegativer i formatet 23 x 23 cm, opbevaret i store ruller. Optagelserne dækker hele landet i forskellige målestokke, ofte i meget detaljerede optagelser i størrelsesforholdet 1:4000. Billederne er produceret af en række firmaer: Aerokort, Geoplan, Geomasters og Jydsk DKC, der alle blev en del af virksomheden Kampsax, som selv i 2003 blev opkøbt af firmaet COWI. Efter sammenslutningen blev det bestemt, at ældre optagelser blev overdraget til Det Kongelige Bibliotek, medens alle nyere optagelser efter 1992 blev overført til COWI. Billederne supplerer de øvrige store luftfotosamlinger i bibliotekets eje, og tilsammen giver disse optagelser en enestående mulighed for at følge det danske landskabets udvikling.
- Nicholas de Fer: „Estats des Couronnes de Dannemark, Suede,

Et Pologne, sur la Mer Baltique...“
1705: Kort over Danmark, med tilgrænsende landområder samt østersøområdet med et fint lille specialkort indsat over Tycho Brahes ø Hven. Kortet er købt på auktion hos Bruun Rasmussen.

Kort og Billedafdelingen. Museet for Dansk Bladtegning

- Museet for Dansk Bladtegning har modtaget en samling tegninger udført af maleren Thormod Kidde (1925-1996). Han var tilknyttet *Århus Stiftstidende* som tegner i årene 1948-1970, hvorfra en stor del af de donerede tegninger stammer. Sideløbende var han tilknyttet bl.a. *Fyns Stiftstidende* og *Fyns Tidende*, ligesom han var en meget anvendt bogillustrator.
- Tegneren Peter Sugar, f.1939, har doneret sine illustrationer til serien ”Det er så yndigt” fra årene 1998-2003. Serien er skrevet af Ida From og løber stadig i *Ugebladet Søndag*. Det er en samling tegninger af familien Danmarks hverdag opfattet og gengivet med megen humor.
- Tegneren Per Marquard Otzen, f. 1944, har doneret hele sin store samling af tegninger og skitser. Per Marquard Otzen har i mange år tegnet til dagbladet *Information*.